

Genderově neutrální výuka na vysokých školách

Online nástroj k sebehodnocení a dalšímu profesnímu vzdělávání

Položky online nástroje „Genderově neutrálně výuka na vysokých školách“. Tento nástroj vznikl v rámci projektu E-Qual+ „Hodnocení výuky jako pomůcka prosazování rovnosti žen a mužů“ ve Středisku vysokoškolské didaktiky na Freiburské univerzitě (Švýcarsko).

SEBEHODNOCENÍ VÝUKY – EXPLICITNÍ PŘÍSTUP

Pedagogická komunikace

1. Pěstuji u svých studentek a studentů citlivost k významu genderově neutrálního jazyka.
2. Ve svých předmětech vedu své studentky a studenty k genderově neutrálnímu vyjadřování v ústním i písemném projevu.
3. Při hodnocení písemných prací studentů a studentek je pro mne používání genderově neutrálního jazyka jedním z explicitních kritérií.
4. Díky mému pedagogickému vedení studentky a studenti projevují vyšší citlivost s ohledem na sociální a kulturní různorodost v naší společnosti (např. pokud jde o životní styly, sociální původ, kulturní příslušnost).
5. V mých předmětech dosahují studentky a studenti vyšší citlivosti k významu genderu ve vizuálním zobrazení.

Učivo předmětu

1. V mých předmětech se studentky a studenti seznamují s problematikou, teoriemi a výsledky výzkumu genderových studií ve vztahu k svému oboru.
2. Studentky a studenti se učí systematicky začleňovat genderový rozměr do odborného učiva.
3. Ve svém kurzu tematizují vznik a vývoj vědeckého poznání i z hlediska aspektů genderu a diverzity.
4. Studenti a studentky se učí vnímat a kriticky posuzovat genderové stereotypy ve své profesní přípravě i v oborové praxi.
5. Studenti a studentky jsou vedeni k tomu, aby reflektovali dosah genderových vztahů v historii své vědní disciplíny.

Vyučovací styly a styly učení

1. Moji studenti a studentky vědí, s jakým cílem používám ve vyučování jednotlivé formy výuky.
2. V mých hodinách si mohou studentky a studenti uvědomit a uplatnit své oblíbené učebními styly a své zaměření.
3. Vybízím své studenty a studentky k debatě o jejich rozličných studijních motivacích a zájmech a k následné reflexi obojího.
4. S ohledem na motivace a zájmy studentek a studentů pak v případě potřeby poukazuji na souvislosti s genderem a diverzitou.
5. V mých předmětech se studenti a studentky učí kriticky nahlížet a posuzovat skryté kurikulum.

Interakce během výuky

1. Nevyváženost v účasti studentů a studentek v diskuzích se na mých hodinách stává tématem.
2. Pěstuji u svých studentů a studentek citlivost vůči působení genderových stereotypů během jednotlivých komunikačních situací.
3. Moji studenti a studentky se během skupinové práce setkávají a potýkají s genderově specifickou dělbou rolí a učí se vůči ní vymezovat, usměrňovat ji.
4. Podle potřeby sestavuji smíšené či homogenní pracovní skupinky; následně povzbuzuji studenty a studentky k reflexi nabytých zkušeností.
5. Na sexistické a jiné diskriminační poznámky ve svých kurzech reaguji jednoznačně a tak, jak si to žádá situace.

Vyučovací styly a styly učení

1. Jsem si vědom/a, že existují nejrůznější výukové a učební směry.
2. Přemýšlím o svém vlastním stylu výuky.
3. Pro své vyučovací hodiny plánuji metodicky různorodé činnosti.
4. Vykládám tutéž odbornou látku vícero způsoby, abych tak nabídl/a různorodému sboru studentů a studentek různé záchytné body.
5. Vytvářím takové kontexty učení, které napomáhají studentům a studentkám získat hlubší pochopení učební látky.

Interakce během výuky

1. Během svých vyučovacích hodin si všímám, jestli se studentky a studenti zapojují do vyučování ve stejné míře (např. do diskuzí, do řešeršní práce a přípravy podkladových materiálů, během prezentací výsledků skupinové práce).
2. Obracím se stejně často, vzhledem k počtu přítomných, na studenty-muže i studentky-ženy.
3. Jak ke studentkám, tak ke studentům si zachovávám kladný přístup a mám stejná (proces učení podporující) očekávání.
4. Při práci ve skupinách zaujímají všichni studenti a studentky střídavě nejrůznější role a funkce.
5. Snažím se vystupovat proti stereotypnímu chování ze strany studentů či studentek během mých hodin.

Vyučující a porozumění genderu

1. Reflektuji své vlastní myšlení a jednání v učitelské roli z hlediska genderových aspektů (např. vliv mého vystupování, dělba pozornosti mezi jednotlivé studentky a studenty či délka mluvení k nim, signalizace uznání).
2. Kriticky uvažuji o vlastních počátečních předpokladech a očekávaních vůči studentům a studentkám, abych mohl/a identifikovat genderové stereotypy (připisování kompetencí, potenciálu, nedostatků).
3. Umím rozpoznat stereotypy nebo diskriminující chování studentů nebo studentek.
4. Jsem obeznámen/a s nejdůležitějšími fakty v oblasti genderových vztahů ve vědě a vzdělávání.
5. Vím, kde mohu získat odborné či metodické rady v otázkách genderu ve výuce.

Přezkoušení výkonu studujících

1. Dbám na to, abych ve stejné míře dával/a konstruktivní zpětnou vazbu studentkám i studentům.
2. Opakovaně se zamýšlím nad kritérii, která používám při hodnocení výkonu studentů a studentek.
3. Studující jsou seznámeni s mými hodnotícími kritérii.
4. Když přezkoušuji výkony studujících, mám stejná očekávání vzhledem ke schopnostem a výkonům žen a mužů.
5. Mám vyšší genderovou citlivost, zejména co se týká aspektů nerovnosti mezi ženami a muži při ústních zkouškách.

Hodnocení vlastní výuky

1. Nezávisle na oficiálním hodnocení žádám o zpětnou vazbu k úrovni mých kurzů stejně tak studentky i studenty.
2. Usiluji o získání zpětné vazby k úrovni mé výuky od osob z různých sociálních prostředí (žen a mužů, studentů a studentek různých vědních disciplín či mluvčích různých jazyků apod.)
3. V části pro hodnocení vysoké školy požaduji hodnocení mé výuky rozdělené na základě pohlaví.
4. Poté, co obdržím výsledky hodnocení mé výuky, sdělím je svým studentům a studentkám a hovoříme o nich.
5. Při analýze výsledků hodnocení ze strany studujících dokážu uvažovat o souvislostech (a relativizovat) případné rozdíly v posudcích výkonů vyučujících.

Vyučovací styly a styly učení

1. Jsem si vědom/a, že existují nejrůznější výukové a učební směry.
2. Přemýšlím o svém vlastním stylu výuky.
3. Pro své vyučovací hodiny plánuji metodicky různorodé činnosti.
4. Vykládám tutéž odbornou látku vícero způsoby, abych tak nabídl/a různorodému sboru studentů a studentek různé záchytné body.
5. Vytvářím takové kontexty učení, které napomáhají studentům a studentkám získat hlubší pochopení učební látky.

Interakce během výuky

1. Během svých vyučovacích hodin si všímám, jestli se studentky a studenti zapojují do vyučování ve stejné míře (např. do diskuzí, do řešeršní práce a přípravy podkladových materiálů, během prezentací výsledků skupinové práce).
2. Obracím se stejně často, vzhledem k počtu přítomných, na studenty-muže i studentky-ženy.
3. Jak ke studentkám, tak ke studentům si zachovávám kladný přístup a mám stejná (proces učení podporující) očekávání.
4. Při práci ve skupinách zaujímají všichni studenti a studentky střídavě nejrůznější role a funkce.
5. Snažím se vystupovat proti stereotypnímu chování ze strany studentů či studentek během mých hodin.

Vyučující a porozumění genderu

1. Reflektuji své vlastní myšlení a jednání v učitelské roli z hlediska genderových aspektů (např. vliv mého vystupování, dělba pozornosti mezi jednotlivé studentky a studenty či délka mluvení k nim, signalizace uznání).
2. Kriticky uvažuji o vlastních počátečních předpokladech a očekáváních vůči studentům a studentkám, abych mohl/a identifikovat genderové stereotypy (připisování kompetencí, potenciálu, nedostatků).
3. Umím rozpoznat stereotypy nebo diskriminující chování studentů nebo studentek.
4. Jsem obeznámen/a s nejdůležitějšími fakty v oblasti genderových vztahů ve vědě a vzdělávání.
5. Víím, kde mohu získat odborné či metodické rady v otázkách genderu ve výuce.

Přezkoušení výkonu studujících

1. Dbám na to, abych ve stejné míře dával/a konstruktivní zpětnou vazbu studentkám i studentům.
2. Opakovaně se zamýšlím nad kritérii, která používám při hodnocení výkonu studentů a studentek.
3. Studující jsou seznámeni s mými hodnotícími kritérii.
4. Když přezkoušuji výkony studujících, mám stejná očekávání vzhledem ke schopnostem a výkonům žen a mužů.
5. Mám vyšší genderovou citlivost, zejména co se týká aspektů nerovnosti mezi ženami a muži při ústních zkouškách.

Hodnocení vlastní výuky

1. Nezávisle na oficiálním hodnocení žádám o zpětnou vazbu k úrovni mých kurzů stejně tak studentky i studenty.
2. Usiluji o získání zpětné vazby k úrovni mé výuky od osob z různých sociálních prostředí (žen a mužů, studentů a studentek různých vědních disciplín či mluvčích různých jazyků apod.)
3. V části pro hodnocení vysoké školy požaduji hodnocení mé výuky rozdělené na základě pohlaví.
4. Poté, co obdržím výsledky hodnocení mé výuky, sdělím je svým studentům a studentkám a hovoříme o nich.
5. Při analýze výsledků hodnocení ze strany studujících dokážu uvažovat o souvislostech (a relativizovat) případné rozdíly v posudcích výkonů vyučujících.